

SOBRE UN POEMA D'ANTONIO GERALDINI DEDICAT A BERNAT MARGARIT

PER

LLUÍS LUCERO I COMAS

Universitat de Girona

Abans de comentar el poema esmentat en el títol d'aquesta comunicació, voldria aportar algunes noves dades sobre la biografia d'Antonio Geraldini.

Nascut a Amèlia, a l'Umbria, cap a 1449, Antonio Geraldini va completar la seva formació acadèmica, iniciada a la seva ciutat natal, a Perugia, Fano, Bolonya i Florència¹. Durant la seva estada a Florència va entrar en contacte amb el cercle dels Medici, tal com demostra el fet que un conjunt de poemes seus continguts en un còdex de la Bodleian Library d'Oxford estigui dedicat a Pietro Medici².

Va arribar a la Península el 1469, acompanyant el seu oncle Angelo, bisbe de Sessa, en una missió diplomàtica³. Aquest mateix any ja és esmentat com un dels secretaris de Joan II. El 1471, quan només tenia 22 anys, va ser coronat poeta llorejat pel príncep Ferran. Val a dir, però, que aquesta coronació va ser encarregada al príncep pel seu pare Joan II en una carta datada l'octubre de 1469⁴. El 1472 va redactar, per ordre d'aquest monarca, aquella

¹ *vid.* Wilfred P. Mustard, *The Eclogues of Antonio Geraldini*, Baltimore 1924, pàgs.11-14.

² *vid.* Paul Oskar Kristeller, *Iter Italicum*, Londres-Leiden 1965-1967, vol.IV, pàg.257; i Paul Oskar Kristeller, *Studies in Renaissance Thought and Letter*, Roma 1984, pàgs.154-158.

³ *vid.* Jordi Rubió i Balaguer, "Cultura de la època fernandina", *V Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, Zaragoza 1952, pàg.9. Ens dona algunes notícies d'aquest personatge Carlo Cansacchi, "Famiglie nobili di Amelia ancora viventi: I conti Geraldini patrizi di Amelia", a *Rivista Araldica*, XXXV, 9, Roma 1937, pàgs.401-402.

⁴ *vid.* Jordi Rubió i Balaguer, "Els autors clàssics a la biblioteca de Pere Miquel Carbonell fins a l'any 1484", *Miscel.lània Crexells*, Barcelona 1929, pàg.210, n.1.

cèlebre pragmàtica en la qual el rei va disposar que els registres dels prínceps intrusos durant la Guerra Civil no fossin destruïts⁵. Aquest fet, que el lliga amb el que Martínez Ferrando⁶ ha anomenat “una pieza característica de la eclosión del Renacimiento en Cataluña”, posa de relleu la importància que en poc temps va assolir el nostre personatge.

Va formar part de diverses missions diplomàtiques del rei Ferran, entre les quals destacaria la que el va portar a Roma, davant el papa Inocenci VIII, el 1486. En diverses cartes reials⁷ anteriors al viatge ens és esmentat, ja com a protonotari apostòlic, al costat dels altres membres de l'ambaixada, entre ells, Iñigo López de Mendoza, segon comte de Tendilla, que n'era el cap. Va ser durant aquesta ambaixada, el 18 de setembre de 1486, quan va pronunciar la seva *Oratio in obsequio nomine Ferdinandi regis et Helisabethae reginae Hispaniae Innocentio VIII exhibito*. Aquesta oració, mostra excel·lent de la seva formació humanística, va tenir un gran èxit, tal com ho demostren les nombroses còpies que se n'han conservat -n'he arribat a comptar vuit, una de les quals es troba a la Biblioteca de Catalunya⁸- i la reacció del Papa. Formarien part d'aquesta reacció els nomenaments com a llegat pontifici i “commendatore” de l'abadia de Sant'Angelo di Brolo, a Sicília, i l'obtenció d'una canongia a la catedral de Barcelona⁹.

Va ser durant aquesta estada a Roma quan conegué Pietro Martire d'Anghiera, segons es dedueix de l'epístola XXXVI d'aquest autor¹⁰. Això, i el contingut de l'esmentada epístola, ha fet suposar a Antonio Marín Ocete¹¹ que Antonio Geraldini va tenir alguna influència en la decisió del comte de Tendilla d'incorporar Pietro Martire al seu seguici i portar-lo a Espanya.

⁵ Aquest fet, que amplia i confirma les sospites de Martínez Ferrando -*vid.* nota 6-, m'ha estat comunicat pel Sr. Jaume Riera, actual secretari de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

⁶ Jesús Ernesto Martínez Ferrando, “Aportación de datos acerca del Archivo Real de Barcelona y sus archiveros durante los reinados de Juan II y Fernando el Católico”, *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, T.LXIII, 1-1957, pàgs.122-123.

⁷ *vid.* Antonio de la Torre y del Cerro, *Documentos sobre relaciones internacionales de los Reyes Católicos*, Barcelona 1950, vol.II, pàgs.257-264 i 269.

⁸ *vid.* Paul Oskar Kristeller, *Iter Italicum*, Londres-Leiden, 1965-1967, II, 438b, III, 423a, 508a, IV, 455b; i *Catalogue of books printed in the XV century now in the British Museum*, Londres 1962-1963, pàgs.87, 93.

⁹ Del càrrec de “commendatore”, ja en parlarem més tard. Quant a l'obtenció d'aquesta canongia, en tenim notícia per dues cartes reials (*vid.* Torre y del Cerro, *op.cit.*, II, pàgs.436-7, 440-441) i per un document conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (Registro de Cancillería n.3537, f.3v.).

¹⁰ *Opus epistolarum*, Madrid 1530, f.6v.

¹¹ *Pedro Mártir de Anglería y su opus epistolarum*, Granada 1943, pàg.14.

Ja cap al final de la seva vida va ocupar el càrrec de preceptor de la infanta Isabel. És així com se li adreça Pietro Martire en l'esmentada epístola, datada el 19 d'agost de 1488. Va morir a Marchena, Andalusia, el 1489, abans del 23 d'agost, data de l'epístola¹² que el mateix Pietro Martire va enviar a Alessandro Geraldini i en la qual li notificava la mort del seu germà.

Exposaré tot seguit les seves relacions amb Sicília i, després d'un petit parèntesi per dotar el poema de context, n'emprendré el comentari.

En un epigrama que va afegir a la primera edició del seu *Carmen bucolicum*, Antonio Geraldini ens diu literalment que Sicília el va péixer. Wilfred Mustard, en la seva introducció al *Carmen bucolicum*¹³ afirma que després de la mort de Joan II, és a dir, després de 1479, Geraldini va viure un temps al nord-est de Sicília, aventura la possibilitat que hi fos ordenat sacerdot i ens diu que fou "commendatario" del monestir de Sant'Angelo di Brolo.

Pel que fa a la identificació del període cronològic durant el qual romangué a Sicília, és difícil establir unes dates segures. Ens movem entre el 1475 -a l'estiu d'aquest any és encara a Barcelona, on redacta una carta, per ordre del rei, que porta aquesta data- i el 1481 -que és la data que figura en una nota de Pere Miquel Carbonell que el situa un altre cop a Catalunya-¹⁴.

La referència al càrrec de "commendatario" del monestir de Sant'Angelo di Brolo presenta altres dificultats i ens introdueix en el camp de les petites picabaralles entre humanistes per l'obtenció de càrrecs. Sabem del cert, per diverses cartes reials datades entre els anys 1485 i 1487, que es va establir un litigi entre Geraldini i Phelipe de Lignamine sobre el càrrec de "commendatario" del monestir de Sant'Angelo que tots dos pretenien. Aquest litigi es va resoldre, segons consta en una carta del rei a les autoritats de Sicília datada el 25 de juny de 1487¹⁵, amb la renúncia de Geraldini al càrrec de "commendatario" del monestir de Santa Maria di Gala, a la regió de Messina, i la de Phelipe de Lignamine al del monestir de Sant'Angelo di Brolo, situat a la mateixa regió. Antonio Geraldini, doncs, hauria estat "commendatario" de Santa Maria di Gala almenys des del 1485, o potser des d'un temps abans, fins el 1487, any en què es va efectuar la permuta de càrrecs.

¹² *op.cit.*, f.17v-18r.

¹³ *op.cit.*, pàg.12.

¹⁴ Aquesta carta es troba al f.273r del còdex miscel.lani copiat per Pere Miquel Carbonell de l'Arxiu de la Seu de Girona. La nota és transcrita per Bofarull en els seus *Opúsculos inéditos*, vol.27, t.I, pàg.103.

¹⁵ Torre y del Cerro, *op.cit.*, vol. II, pàgs.437-8.

Els contactes d'Antonio Geraldini amb Sicília es completen amb l'esment de la relació que mantingué amb fra Bernat Margarit, arquebisbe de Catània. Són testimonis d'aquesta relació un poema i una carta. Del poema en parlaré més tard. A la carta¹⁶, datada el 25 de novembre de 1484, fra Bernat Margarit agraeix a Narcís Guerau Gili, notari de Barcelona, les notícies sobre Antonio Geraldini que li ha tramès i li comunica que Alexandre Geraldini, germà d'Antonio, és encara a Catània.

D'aquesta carta en podem deduir, com a mínim, que Geraldini no era a Sicília almenys des d'uns quants anys abans del 1484. D'altra banda, la relació devia ser força estreta, tal com dóna a entendre el qualificatiu que li aplica i el fet que el seu germà Alexandre -també humanista- s'estigui a casa de l'arquebisbe.

El poema que ens ocupa forma part d'un grup de sis poemes i dues epístoles d'Antonio Geraldini contingut al manuscrit miscel·lani de Pere Miquel Carbonell, que es conserva a l'Arxiu Capitular de la Seu de Girona¹⁷. La majoria d'aquests textos van ser també copiats pel Pare Villanueva i es conserven manuscrits a la Biblioteca de la Reial Acadèmia de la Història de Madrid¹⁸. Quant a les epístoles, una és una carta personal adreçada a Bartomeu de Verí, i l'altra és una carta oficial, redactada per ordre del rei Joan II i adreçada al Papa Sixt IV, que té per objecte l'obtenció d'una indulgència plenària per a la Confraria de la Verge Maria de la Catedral de Barcelona. Pel que fa als poemes, la majoria escrits en díctics elegíacs, podríem dividir-los en dos grups: un primer, que tindria per objecte la lloança de personatges difunts; i un segon, que s'ocuparia de contemporanis seus. Formarien part del primer grup els poemes següents:

In laude Raimundi Lulii balearici (f.101r-101v). Se'n conserva també una còpia manuscrita al *Diuersorum I* d'Alfons IV de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i és transcrit per Bover al seu diccionari. Sembla pel seu començament un epitafi, però no és pas el que hi ha actualment al sepulcre de Llull¹⁹.

¹⁶ *Epistolari del segle XV*, Els Nostres Clàssics, 9, Barcelona 1926, pàgs.35-37.

¹⁷ Una descripció força detallada d'aquest manuscrit, la trobareu a "Estudios sobre el manuscrito Petri Michaelis Carbonell Aduersaria 1492 del Archivo Capitulare de Gerona" de Maria Antonia Adroher Ben, a l'*Anuario del Instituto de Estudios Gerundenses*, n.11 (1956-57), pàgs.109-162.

¹⁸ He tingut notícia, gràcies al Dr. Ermanno Santori d'Amèlia, de l'existència d'una edició incunable de dos llibres d'odes d'Antonio Geraldini, dedicat el primer a Joana d'Aragó i el segon al cardenal Mendoza (conservada a la Biblioteca Angelica de Roma, Incunabolo 38), el segon dels quals conté dos dels sis poemes del manuscrit de Carbonell, el dedicat a Narcís Egidí i el que és objecte d'estudi en aquesta comunicació.

¹⁹ *vid.* J.M. Bover, *Biblioteca de escritores baleares*, Barcelona 1976, vol.I, pàgs.354-355; L. Pérez Martínez, "Corona poética luliana", *Heraldo de Cristo*, Mallorca, febrer 1974, pàg.10.

Epitaphium Albini cognomento Picae (f.141v). És un curiós epitafi dedicat a un tal Garrulus Albinus, de sobrenom Picae, membre de la cort, possiblement l'encarregat de la bodega.

Epitaphium Petri Epilae celeberrimi theologi (f.148r). Dedicat a Sant Pere d'Arbués, màrtir, nascut a Èpila el 1441 i mort a Saragossa el 1485, degollat per uns jueus²⁰.

El segon grup contindria els següents:

Ad Narcisum Egidium, tabelionem Barcinonensium (f.148v-149r). Dedicat a Narcís Egidi, notari barceloní, al qual introdueix en el text com a personatge. Es tracta d'una mena de manual per a la bona confessió en vers.

Ad Bartholomeum Verinum Balearicum (f.81v). Dedicat a Bartomeu de Verí, jurista balear. Destaca pel recurs al joc etimològic amb el cognom del destinatari per tal de bastir-ne el panegíric²¹.

Ad Bernardum Margarit, praesulem Catinensem (f.149r). Em sembla oportú, abans de començar el comentari d'aquest poema, fer un esbós biogràfic mínim d'aquest personatge²².

Bernat Margarit va néixer a Girona a inicis del segle XV. Membre de la coneguda família noble dels Margarit, era cosí de Joan Margarit i Pau, futur bisbe de la ciutat i cardenal. El 1462 va ser nomenat abat de Sant Pere de Rodes. Abans havia estat monjo i cambrer del monestir d'Amer. Acabada la Guerra Civil, durant la qual havia format part d'un i altre bàndol, va participar a les Corts que es celebraren a Girona entre els anys 1473 i 1478. L'agost de 1475 va ser promogut a la cadira episcopal de Cefalú, a Sicília, però no va arribar a prendre'n possessió. El 1477 va acompanyar la princesa Anna, filla de Joan II i esposa del rei Ferrante de Nàpols, a aquesta ciutat italiana. Aquest mateix any va ser nomenat arquebisbe de Catània, però no va prendre possessió del nou càrrec fins el 1479, un cop Sixt IV va haver signat el breu de permuta entre les mitres de Cefalú i Catània. Va morir a Catània el juny de 1486.

²⁰ *vid. Biografia eclesiàstica completa*, Madrid 1852, vol.XVII, pàg.230 i A. Rovira i Virgili, *Història nacional de Catalunya* (ed. facsímil), Bilbao 1978, vol.II, pàg.406 per a més informació biogràfica.

²¹ Trobareu un comentari força detallat d'aquest poema a Lluís Lucero Comas, "Sobre uns poemes inèdits d'Antonio Geraldini conservats a l'Arxiu Capitular de la catedral de Girona" a *Actes del IXè Simposi de la Secció Catalana de la SEEC*, Barcelona 1991, vol.I, pàgs.431-436.

²² *vid. S. Sobrequés i Vidal, Societat i estructura política de la Girona medieval*, Barcelona 1975, pàgs.238-241.

AD BERNARDVM MARGARIT PRAESVLEM CATINENSEM

Nulli refellant fortibus adiici
Quicquid remissis perfida sors negat,
Erectionis Margarita
Quando tuae meminere praesul.

5 Nam qui fuerunt moribus impares,
Hi corda summis aemula laudibus
Gessere miscentes uenenum
Quo miseri penitus scatebant.

10 Non frontis illos uel pia comitas
Permouit olim uel reuerentia,
Non mentis aeterni recessus,
Non animos decorans honestas.

15 Morum pudori nullus honos datus
Fides nec ullos candida perpulit,
Non sanctitatis nomen obses,
Non probitas meritumque uitae,

20 Sed, quod probato iura sponderant
Atque aequa sanctis numina legibus,
Diu negauerunt inique
Inuidia stimulante gentes.

Cessere tandem cum tumidum nihil,
Nil molle cernunt aut leue pectori,
Et dempta quondam quae merenti
Palma fuit, uigili tributa est.

25 Hinc quanta iustis gaudia prodeant
Quam certa cunctis spes redeat bonis.
Nouere non solum Cyclopes,
Verum Arethusa, nata sub undis.

- 30 Et Gala tantis pronuba nuptiis
Non uixit expers laetitiae soror,
Dum uidit insignem dicari
Parthenio Catinam marito.
- 35 Flammas refrenans Aethna Typhoeas
Alluxit almīs laetior ignibus,
Vt cum tenebroso iugata est
Persephone reditura Diti.
- 40 Tum summa ternis gloria fratribus,
Dum quisque certo laetus ab angulo,
Pelorus ingens et Pachinus
Et Lylibeus agunt choreas.

El pretext històric que hi ha darrera del poema és la presa de possessió del càrrec d'arquebisbe de Catània, la qual cosa fa que sigui possible aventurar una data de redacció: el 1479.

Aquest poema, escrit en estrofes alcaiques, està dividit en dues parts força ben diferenciades: una, que agrupa les sis primeres estrofes, d'un to més moralitzant i on sembla insinuar algunes dificultats en l'obtenció definitiva del càrrec -cosa que té un referent real, ja que van passar dos anys entre la data del nomenament i la de la presa de possessió-; i una altra, que inclou les quatre darreres, d'un to més festiu i on ens descriu l'alegria del poble sicilià davant el fet de tenir fra Bernat Margarit com a nou arquebisbe.

La primera estrofa, que inclou una adreça al destinatari del poema, resumeix, en certa manera, allò que l'autor desenvolupa en les cinc estrofes següents: la lloança del destinatari -fra Bernat Margarit seria un dels coratjosos-, el contrast entre aquest i bona part dels mortals -l'oposició entre coratjosos i indolents-, i l'obtenció efectiva del nou càrrec, després d'un cert retard. El segon hemistiqui del segon vers té unes certes semblances amb un passatge de les *Metamorfosis* d'Ovidi²³, bé que en aquell cas, es tracta d'un fragment de l'episodi de Mirra, el que les envejoses lleis neguen però que, en canvi, la natura permet, és l'incest, i això té unes implicacions negatives per a la protagonista, mentre que en el cas que ens ocupa la sort és pèrfida per als indolents i el fet de negar-los allò que concedeix als coratjosos és vist com un acte de justícia.

²³ Et quod natura remittit / Inuida iura negant Ou, *Met*, X, 330-331

La font clàssica que s'amaga darrera l'onzè vers, dona el to de les estrofes segona a quarta. Es tracta d'un passatge de la sàtira segona de Persi²⁴, aquella on exposa a Macrinus les característiques que ha de tenir tota relació amb els déus, contraposant-ho, alhora, amb la norma social vigent. Resumint molt: els déus no volen béns materials sinó puresa d'esperit. Una contraposició semblant s'estableix entre les qualitats de fra Bernat Margarit i les d'aquells que han anat demorant la seva presa de possessió, qualificats, implícitament i en més d'un passatge, com a envejosos. Noteu, a més de la *iunctura*, l'aparició, en Persi, d'alguns termes que seran desenvolupats per Geraldini en altres estrofes. Cal destacar també la presència d'un hysteron proteron: l'adjectiu *aeterni* hauria de qualificar *mentis* i no pas *recessus*.

L'expressió de les qualitats del nou arquebisbe, fins llavors no del tot reconegudes, s'expressen a les estrofes tercera i quarta mitjançant marcats paral·lelismes reforçats amb epanàfores. A la cinquena s'expressa clarament el motiu de la demora, l'enveja que estimula els pobles, i la sisena esmenta l'obtenció definitiva del nou càrrec -la palma que havia estat presa a aquell que la mereixia-.

Mereixen una anàlisi una mica més detallada els versos sisè i divuitè, tant per la seva estructura, com per l'ús de fonts clàssiques, concretament iunctures. Els dos versos esmentats tenen en comú una estructura que els aproxima a les *golden lines* amb eix desplaçat. En el primer cas, l'eix seria *Hi*, al primer hemistiqui hi ha un substantiu i un adjectiu que no concorden, i aquesta sub-estructura es repeteix al segon; les concordances entre els mots d'un i altre hemistiqui es fan de forma paral·lela. En el segon, l'eix seria *Atque*, al primer hemistiqui hi ha els adjectius i al segon els substantius i les relacions de concordança s'estableixen també de forma paral·lela. Noteu, a més, que ambdós versos han estat creats mitjançant la combinació de iunctures. El segon hemistiqui del vers sisè té unes certes semblances amb el passatge final d'un hexàmetre de Virgili²⁵. El vers divuitè aprofita també un passatge de Virgili²⁶, però introduint-hi una variació en la relació de concordança.

Les quatre darreres estrofes contenen, com ja he dit abans, l'expressió de l'alegria que ha provocat entre la gent de Sicília aquesta presa de posses-

²⁴ Pers. II, 73-74:

Compositum ius fasque animo sanctosque recessus
Mentis et incoctum generoso pectus honesto.

²⁵ Verg. *Aen.* X, 371: quae nunc subit aemula laudi.

²⁶ Verg. *Aen.* III, 543: numina sancta precamur.

sió. Aquesta alegria ens és expressada mitjançant una gran metonímia que conté, alhora, altres figures. M'explicaré: qui experimenta aquesta alegria en el poema és l'illa com a ens geogràfic i no pas els seus pobladors. Ara bé, ens fem càrrec d'això no pas perquè l'autor l'esmenti explícitament -hauria pogut dir *Trinacria*, per exemple- sinó perquè apareixen diversos llocs geogràfics de l'illa de Sicília o alguns habitants mítics del seu subsòl. M'estic referint, per exemple, als Cíclops, d'una banda, i a les muntanyes dels tres vèrtexs de l'illa -*Pelorus*, *Pachinus* i *Lylibeus*²⁷-, de l'altra. A vegades, però, el lloc geogràfic és expressat de manera velada, com en el cas de l'esment de la nimfa Aretusa -que porta com a qualificatiu una *iunctura*-, que a més de ser el nom d'una font dels voltants de Siracussa ha passat a designar, per extensió, la ciutat mateixa.

En altres casos, l'esment del lloc geogràfic i l'habitant del subsòl es combinen amb un símil. Fixeu-vos sinó en la penúltima estrofa, on l'Etna, que domina les flames de Tifeu, brilla d'una manera semblant a com ho va fer per les noces de Plutó i Persèfone. Noteu, a més, la iunctura del segon hemistiqui del vers trenta-tres, que té com a font el fragment final d'un hexàmetre d'Ovidi²⁸.

La darrera estrofa expressa de manera concloent aquesta alegria mitjançant una prosopopeia, que fa que les muntanyes de les tres puntes de Sicília dansin en cercle. El darrer hemistiqui del segon vers d'aquesta estrofa recorda, per la seva estructura, el mateix hemistiqui d'un vers d'una oda d'Horaci²⁹. El final d'ambdós hemistiquis és idèntic -*ab angulo*-, mentre que allò que el precedeix, tot i ser formalment diferent, no ho és del tot pel que fa al significat -*risus: laetus*-. D'altra banda, l'ús en un context apropiat dels tres topònims esmentats abans per a designar l'illa de Sicília en la seva totalitat, no és cap troballa personal sinó que remet a algunes descripcions clàssiques de l'illa de Sicília com a tomba i presó de Tifeu: per exemple, les dues que hi ha a les *Metamorfosis* d'Ovidi³⁰, on les esmentades muntanyes el subjecten per les extremitats i l'Etna impedeix que aixequi el cap.

L'ús d'un recurs com aquest demostra el coneixement força aprofundit dels clàssics que tenia Antonio Geraldini, i el poema sencer, les seves ha-

²⁷ *vid.* Giovanni Boccaccio, *Dizionario geografico*, Torino 1978, pàgs. 33, 40 i 42.

²⁸ Ou. *Fast.* IV, 491: *Alta iacet uasti super ora Typhoeos Aetna.*

²⁹ H. *Od.* I, 9, 22: *Gratus puellae risus ab angulo.*

³⁰ *Cfr.* Ou. *Met.* V, 346-353 i XIII, 724-727.

bilitats com a poeta. Així doncs, caldrà seguir estudiant la seva figura i la seva poesia per poder afirmar amb arguments sòlids, que Antonio Geraldini és una figura important en el procès d'eclosió del Renaixement a Catalunya i a Espanya.